

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

19 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Penal în următoarea componență:
președinte
judecători

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion

examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de inculpat, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 26 februarie 2019, în cauza penală privindu-l pe

COȘCODAN Nicolae XXXXX, născut la XXXXX,
originar și domiciliat în XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 28.09.2017 – 30.11.2018;

Instanța de apel: 25.01.2019 – 26.02.2019;

Instanța de recurs: 22.05.2019 – 19.06.2019.

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Hîncești (sediul central) din 30 noiembrie 2018, Coșcodan N. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 322 alin. (1) Cod penal la pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 500 (cinci sute) unități convenționale, echivalentul a 25000 (douăzeci și cinci mii) lei.

2. Pentru a pronunța sentința, *în fapt*, prima instanță a constatat că Coșcodan N., la 3 decembrie 2016, aproximativ la ora 09:00 a depus o cerere pe numele Șefului Penitenciarului nr. 7, s. Rusca, r-nul Hîncești solicitând să-i fie primit pachetul cu provizii pentru deținuta Coșcodan E. În cererea nominalizată Coșcodan N. a indicat că în pachet au fost puse doar produse alimentare și haine.

La 3 decembrie 2016, aproximativ la ora 10:00, în conformitate cu art. 9 a Legii nr. 1036 cu privire la sistemul penitenciar, de către persoanele responsabile la punctul de control a fost efectuată percheziția pachetului prezentat de Coșcodan N. în prezența condamnatelor Coșcodan E. și Zucu A. și în pachetul dat s-au depistat două cutii cu inscripția „Vaben” în care se aflau 90 de pastile, cu masa totală de 11,07 gr.

Conform raportului de expertiză judiciară fizico-chimică nr. 34/12/1-R-290 din 20 ianuarie 2017, în cele 90 de pastile de formă cilindrică plata de culoare alba din 9 blistere prezentate în două cutii ridicate, se conțin oxazepam, care se atribuie la categoria substanțelor psihotrope. Potrivit datelor din literatura de specialitate, masa substanței

psihotrope oxazepam, ce se conține în pastilele prezentate, constituie în total 0,9 gr. Potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.79 din privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora, 0,9 g de oxazepam se califică ca cantități mari.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța de fond a reținut că, *în drept*, faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 322 alin. (1) Cod penal, *transmiterea tăinuită de la controlul sau încercarea de a transmite prin orice mijloace persoanelor deținute în penitenciare a medicamentelor sau a altor substanțe cu efect narcotizant a căror transmitere este interzisă*.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în modul prevăzut de art. 401 Cod de procedură penală, la 4 ianuarie 2019, a fost contestată cu apel de către inculpat, care a indicat în cerere că solicită repunerea în termen a apelului, casarea sentinței și pronunțarea unei hotărâri de achitare în privința sa, din motiv că în acțiunile lui nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

4. Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 26 februarie 2019 apelul declarat de inculpat a fost respins, ca tardiv, cu menținerea sentinței atacate fără careva modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța a menționat că verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, pe baza probelor administrate și cercetate de prima instanță și suplimentar de către instanța de apel, s-a ajuns la concluzia că apelul inculpatului urmează a fi respins ca fiind depus peste termen, din următoarele considerente.

Reieșind din materialele cauzei, s-a constatat că în cadrul examinării acesteia de către instanța de fond, inculpatul a fost prezent la ședințele de judecată, fiind audiat, fapt confirmat atât prin procesul-verbal al ședinței de judecată, cât și prin declarațiile oferite de acesta instanței, anexate la materialele acestui dosar (f.d. 98-102, 106).

Totodată, instanța a consemnat că inculpatul, pe parcursul examinării cauzei, a fost asistat de apărătorul Bătrîncea I., a fost prezent în ședințele de judecată și a apărut drepturile și interesele primului. La data pronunțării sentinței, 30 noiembrie 2018, inculpatul nu a fost prezent, însă a cunoscut despre data, locul și ora pronunțării acesteia.

Succesiv, potrivit regulii generale prescrise de art. 402 Cod de procedură penală, termenul de declarare a apelului este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu prevede altfel. Excepția de la regula dată este reglementată de legiuitor în dispoziția art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, unde se specifică că apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege, este considerat ca fiind făcut în termen, dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Instanța de apel a constatat că apelul declarat de inculpat nu poate fi repus în termen, cu toate că inculpatul a solicitat repunerea acestuia indicând că a recepționat sentința la 28 decembrie 2018, acesta nu a elucidat careva motive întemeiate exhaustiv prevăzute de legiuitor la art. 403 Cod de procedură penală și nu a indicat careva

circumstanțe ce ar indica că a fost în imposibilitate să se prezinte la pronunțarea sentinței. Prin motive întemeiate se are în vedere acele circumstanțe de ordin obiectiv, a căror producere nu depinde de voința titularului dreptului de apel (calamitate naturală, accident, boală, etc.) Consecvent, art. 230 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală prevede că, în cazul în care pentru exercita ea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

De asemenea, reieșind din orientările jurisprudențiale formulate de Curtea Supremă de Justiție, momentul de la care începe să curgă termenul de atac este clar reglementat de lege - ***el fiind, în mod exclusiv, acela al pronunțării deciziei redactate*** - nu numai pentru că astfel este reglementată cea mai eficace modalitate de luare la cunoștință a celor hotărâte de instanță, dar și pentru că acest moment este punctul de plecare al unui termen, a cărui depășire duce la decăderea părților din dreptul de a folosi calea de atac.

Totodată, instanța a reiterat că prin admiterea unui apel tardiv și poziționarea uneia dintre părțile procesului penal pe o treaptă mai avantajoasă decât cealaltă parte, se încalcă vădit principiul egalității armelor (*a se vedea în acest sens, Varnima Corporation International S.A. contra Greciei, nr.48906/06, §27, 28 mai 2009; Ben Naceur contra Franței, nr.63879/00, §32, 3 octombrie 2006; Wynen contra Belgiei, nr.32576/96, §32 CEDO 2002-VIII*).

Or, pe de o parte, mențiunile inculpatului că a recepționat sentința la 28 decembrie 2018, nu sunt probate, iar pe de altă parte, acesta urma să întreprindă acțiuni în vederea recepționării actului contestat, ținând cont de calitatea procesuală, relevant fiind și faptul că inculpatul a fost asistat de apărător, care se prezumă că l-a informat despre circumstanțele cauzei, modalitatea și termenul de atac al actului adoptat de prima instanță, în prezența unui eventual dezacord cu soluția instanței de judecată, această concluzie rezultând din statutul apărătorului.

În final, a fost menționat că, potrivit jurisprudenței CtEDO în cauza *Ponomaryov contra Ucrainei*, s-a statuat că participantul la proces citat legal o dată, deja cunoaște despre faptul desfășurării în privința sa a unui proces judiciar și este obligat de sine stătător să se intereseze de mersul procesului, întrucât examinarea cauzei în lipsa acestuia nu va constitui o încălcare a art. 6 CEDO.

6. Nefiind de acord cu soluția instanței de apel inculpatul declară recurs ordinar, prin care solicită casarea deciziei, cu remiterea cauzei la rejudecare, din motiv că aceasta ilegal și neîntemeiat i-a respins cererea de apel, ca fiind depusă peste termen.

În opinia recurentului, faptul că cererea de apel i-a fost respinsă, ca fiind depusă peste termen contravine legii procesual-penale, și anume art. 338 alin. (4), potrivit căruia copia de pe hotărârea motivată se înmânează participanților prezenți la ședința de judecată. Participanților care nu s-au prezentat în ședința de judecată li se expediază, în termen de 3 zile, copia de pe hotărârea motivată.

Din actele cauzei se constată cu certitudine că prima instanță nu i-a înmânat inculpatului copia hotărârii nici la data emiterii, nici peste trei zile, după cum este prescris de lege. Mai mult, inculpatul comunică instanței că, atunci când s-a adresat

grefierului din prima instanță pentru a primi o copie a hotărârii, acesta i-a spus că o va primi prin intermediul poștal. Cu toate acestea, în decurs de 3 săptămâni nu a mai recepționat sentința prin poștă, de aceea s-a adresat instanței și a primit-o abia la 28 decembrie 2018, personal, semnându-se pentru aceasta. Din considerentele expuse, inculpatul opinează că apelul său a fost declarat în termen, iar instanța prin respingerea lui ca tardiv i-a îngădit dreptul la un proces echitabil și la un recurs efectiv (art. 6 și 13 CEDO).

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul, în referința depusă privind opinia asupra recursului declarat de inculpat menționează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, deoarece este vădit neîntemeiat.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat, în raport cu materialele cauzei, Colegiul Penal conchide asupra inadmisibilității acestuia, pentru motivele ce urmează.

Pornind de la dispoziția art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, se relevă că instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor specificate de art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate de recurent și preia spre examinare doar acele recursuri care sunt declarate împotriva hotărârilor pronunțate asupra fondului cauzei, nefiind pasibile contestării deciziile prin care apelul a fost respins peste termen.

Din textul recursului declarat, se constată că titularul acestuia nu invocă expres vreun temei din cele înserate în art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, criticând soluția instanței de apel preponderent din motivul că, în opinia sa, instanța eronat i-a respins apelul, ca depus peste termen, încălcându-i astfel dreptul la un proces echitabil și la un recurs efectiv.

Verificând alegațiile recurentului, în raport cu actele cauzei, Colegiul Penal conchide că acestea sunt vădit nefondate, iar decizia instanței de apel este legală și întemeiată, în partea ce ține de respingerea apelului declarat de inculpat, ca tardiv, or în motivarea soluției adoptate s-a specificat că, potrivit art. 415 alin. (1) lit. a) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, este în drept să respingă apelul, menținând hotărârea atacată, dacă acesta este tardiv.

Conform art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală și practicii judiciare despre judecarea cauzelor penale în ordine de apel, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel. În acest sens, se relevă că Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza *Sutter vs. Elveția*, a statuat că de la data pronunțării hotărârii începe a curge termenul de exercitare a căii de atac. Mai mult ca atât, cu privire la necesitatea prezentării părților la pronunțarea integrală a sentinței, Colegiul ține să remarce că această chestiune este facultativă, adică părțile la dorință pot asista în ședință și primi o copie a hotărârii, sau ulterior se pot adresa pentru recepționarea acesteia, însă indiferent de prezentarea sau neprezentarea acestora,

termenul de atac a hotărârii va curge începând cu ziua următoare pronunțării. Statuarea dată, nu este o „concluzie a instanței care nu are suport legal”, după cum susține recurentul, ci rezultă din analiza coroborată a prevederilor expuse de legislator în art. 402, 340 și 230 Cod de procedură penală.

În același context, instanța de recurs amintește că, potrivit art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală, raportat la explicațiile date de Curtea Supremă de Justiție în deciziile sale, la calcularea termenului de apel se aplică sistemul de unități libere (zile libere) cu posibilitatea prelungirii termenului până la prima zi lucrătoare, dacă acesta urmează să se sfârșească într-o zi nelucrătoare. La calcularea termenului de apel, nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

Or, la calcularea termenului de apel determinant este constatarea momentului de la care începe să curgă acesta. Regula generală în acest sens prevede că termenul începe să curgă pentru părți din ziua următoare în care a fost pronunțată sentința.

În cauza deferită judecății se constată că inculpatul a fost prezent la ședința primei instanțe din 23 noiembrie 2018, care s-a finalizat cu înștiințarea părților despre amânarea deliberării și a pronunțării hotărârii pentru data de 30 noiembrie 2018. La data enunțată, părțile nu s-au prezentat, instanța pronunțând sentința motivată. După textul sentinței, la actele cauzei este anexată recipisa prin care se confirmă că inculpatul și avocatul acestuia, Bătrîncea I., au primit copia hotărârii primei instanțe. (f.d. 115) Instanța de recurs observă că, în recipisa nominalizată este inserat numele, prenumele și semnătura inculpatului, iar în dreptul acestora data de 26 decembrie 2018. După recipisă, la fila următoare a dosarului este anexată dovada de primire, în care este consemnat faptul că inculpatul a recepționat sentința la data de 30 noiembrie 2018. Apelul declarat de inculpat a fost depus personal de acesta la data de 4 ianuarie 2019, prin intermediul Judecătoriei Hîncești (sediul central), ceea ce se confirmă prin ștampila aplicată de instituția dată pe cerere, ulterior fiind recepționat de Curtea de Apel Chișinău la 11 ianuarie 2019.

Prin urmare, Colegiul Penal apreciază că instanța de apel corect a statuat că termenul de declarare a apelului de 15 zile, a expirat pentru apelant, acesta fiind scurs la data de 17 decembrie 2018, iar declarând apel la 4 ianuarie 2019 (f.d.117), partea a omis termenul legal de depunere a acestuia, întrucât sentința Judecătoriei Hîncești (sediul central) din 30 noiembrie 2018, a fost pronunțată integral în cadrul ședinței de judecată din aceeași zi, la care partea nu a fost prezentă, din motive imputabile acesteia.

În contextul dat, Colegiul respinge alegațiile inculpatului precum că sentința nu i-a fost expediată acestuia de către prima instanță, concretizând că partea urma să se documenteze particular despre hotărârea pronunțată împotriva sa. În același context, este relevat de a specifica că, recent, Curtea de la Strasbourg în hotărârea Bodiu vs. Republica Moldova din 18 iunie 2019, s-a expus asupra importanței interpretării termenelor procedurale menționând *inter alia* că părțile ar trebui să ia măsuri la intervale rezonabile pentru a solicita informații cu privire la evoluția procedurilor judiciare în care sunt implicate. În orice caz, instanțele naționale trebuie să verifice dacă motivele pentru extinderea unui termen procedural ar putea justifica ingerința în principiul autorității de lucru judecat, în special în cazul în care legislația internă nu limitează marja discreționară

a instanțelor în privința timpului sau a motivelor prelungirii termenului.

Subsidiar la cele consemnate supra, Colegiul menționează că termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui fiind stabilită exhaustiv prin lege. Termenul respectiv este absolut și are caracter imperativ, adică depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar dacă totuși apelul a fost declarat după expirarea termenului, acesta urmează a fi respins ca declarat peste termen, cu excepția când întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, însă, la caz, această din urmă premiză nu s-a confirmat.

Corect instanța de apel a menționat că în apel nu s-au invocat motive întemeiate ce ar fi determinat întârzierea declarării apelului, astfel, instanța fiind în imposibilitate să repună în termen cererea inculpatului.

Mai mult, conform art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Relevante în acest sens sunt și unele aspecte ale principiului securității raporturilor juridice ce se conțin în hotărârea CtEDO din 05 iunie 2012 în cauza *Ghinea contra Moldovei*, unde s-a statuat că: „... *principiul egalității armelor, care reprezintă unul din elementele noțiunii mai largi a procesului echitabil – presupune că fiecare parte beneficiară de o posibilitate rezonabilă de ași prezenta cazul în condițiile, că nu ar pune-o într-un dezavantaj substanțial în raport cu cealaltă parte.*” Prin alte cuvinte, aplicarea regulilor referitoare la termenele limită este de natură să aducă atingere principiului egalității armelor în cazul în care părțile nu beneficiază de aceleași mijloace pentru a-și susține argumentele în fața instanței.

Din atare considerente, instanța de recurs, făcând trimitere la art. 420 Cod de procedură penală, care stipulează că recursul este o cale ordinară de atac ce poate fi folosită împotriva hotărârilor pronunțate asupra fondului cauzei și nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora părțile nu au folosit calea apelului, sau apelul a fost respins peste termen, va dispune inadmisibilitatea recursului declarat de inculpat, considerându-l ca vădit neîntemeiat.

9. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul Penal

d e c i d e :

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de inculpatul Coșcodan Nicolae XXXXX, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 26 februarie 2019, în propria cauză penală, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 16 iulie 2019.

Președinte
Judecător
Judecător

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion